

Nr 75.

Av herr Näslund m. fl., angående viss utredning i dyrortsgrupperingsfrågorna.

Frågan om nuvarande dyrortssystem såväl då det gäller dyrortsgrupperingen som lönegrupperingen har under de senare åren varit föremål för åtskillig diskussion ute i landet och jämväl upptagits till behandling i riksdagen på grund av år från år återkommande motioner i ärendet. Av olika skäl har emellertid ännu ingenting blivit åtgjort till frågans upptagande på allvar av statsmakterna, och ju längre tiden lider, blir missnöjet från orter med de lägre grupperingarna allt större och kritiken mot de nuvarande systemen allt högljuddare. Detta så mycket mer, då det gäller lönegrupperingen, som de av prisstegringen föranledda dyrtidstilläggen ovedersägligen än ytterligare ha skärpt den ojämnhet, som redan tidigare förelegat, och överkompensationen för de högre orterna sålunda kommit i en allt grällare belysning.

Genom av socialstyrelsen 1941 företagna prisundersökningar är emellertid till fullo konstaterat, att nuvarande grupperingar ingalunda motsvara det verkliga dyrortsläget. Skillnaden mellan högsta och lägsta dyrort, som 1934 beräknades till 48 %, utgjorde 1941 endast 27 %, alltså endast omkring hälften emot tidigare, och det är all anledning antaga, att en ytterligare förskjutning nedåt sedan 1941 inträtt. Att ett tillrättaliggande av dyrortsgrupperingen i utjämnande riktning sålunda nu måste anses ytterst angeläget ligger i öppen dag. Socialstyrelsen har ävenledes insett detta och under förra hösten framkommit med förslag till en mera provisorisk justering inom nuvarande gruppering.

Av den kritik, som bestått detta förslag från de lägre gruppernas representanter, får man emellertid en stark känsla av att genomförandet av det samma skulle mötas med mycket stark motvilja. Från alla vederbörande håll har man nämligen varit ense om, att en justering efter de föreslagna linjerna med bibehållande av alla nuvarande grupper skulle betyda en ytterligare skärpning av nu rådande orättvisa.

Orsakerna till att socialstyrelsen velat gå inför ett provisorium kan man mycket väl godtaga, eftersom en radikalare förändring i dyrortsgruppssystemet näppeligen kan företagas under de labila förhållanden, som på skilda områden framskapats av kriget. Men en viss justering nu synes ändå kunna

tänkas genomföras efter andra grunder än dem socialstyrelsen varit inne på och vilka som redan påpekats väckt så mycket motstånd. Man förstår visserligen socialstyrelsens bemödanden att söka komma ifrån en »betydande nedflyttning» för de överkompenserade grupperna, efter som det alltid är svårt att gå in för »minskningar» i löneförmånerna åt dem, som en gång blivit tillerkända för hög compensation gent emot andra. Den behagligaste vägen är givetvis då att i stället för att företaga en utjämning — även om den ur alla synpunkter måste anses vara rättvis — söka åstadkomma en uppflyttning av de lägre grupperna med bibehållande i stort sett av de högre i orubbat bo.

En sådan omreglering av dyrortsförhållandena har troligen icke föresvävat dem, som i riksdagen framfört kraven om förändrad indelning eller rent av dyrorternas avskaffande, och en omjustering nu, som skulle medföra betydande ökade utgifter för statskassan, ha vi redan hört finansministern i remissdebatten förklara otänkbar. Även vi finna en sådan omjustering efter sådana linjer otänkbar i nuvarande finansiella läge och f. ö. icke ur rättssynpunkt påkallad ens vid en mera genomgripande omläggning av systemen. Det är *utjämningen* de skilda orterna emellan, som måste vara det primära vid angripandet av detta problem. Ty en reform, som endast ledde till ett närmande av de lägre orternas löneförhållande till de högre, skulle ytterligare skärpa avståndet mellan den statsanställda och icke statsanställda befolkningens inkomstförhållanden i landsbygdsbetonade områden och än mer bidra till avfolkandet av den rena landsbygden och jordbruket. Denna utveckling är redan nu ganska oroväckande och bör icke ytterligare stärkas. De förbättringar, som här böra komma de lägre ortsgrupperna till del, måste sålunda bekostas genom beskrningar i de högre.

Då det kan antagas, att en stabilisering av priserna ej kan ske förr än något år efter krigets slut och en provisorisk justering av gruppsystemet eller lönerna inom detsamma måste anses angelägen innan en mera genomgripande omläggning på detta område kan ske, anse vi, att en utredning bör komma till stånd redan till nästa år, i vilken frågan tas upp efter sådana linjer, att spännvidden mellan grupperna reduceras. Om man vill avskaffa en orättvisa, får man icke väja för ingrepp, där sådana måste ske, om orättvisan skall kunna avhjälpas. Även en provisorisk justering av skattegrupperingssystemet bör efter dessa linjer utredas, d. v. s. en sänkning av avdragen i de högsta grupperna och en höjning i de lägre, försåvitt det ej finnes, att denna gruppering helt kan slopas.

På grund av det anförda hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta hemställa till Kungl. Maj:t att skyndsamt låta igångsätta en utredning i dyrortsgrupperingsfrågorna syftande till en provisorisk ändring i nuvarande förhållanden ortsgrupperna emellan både i fråga om löne-

och skattesystem och till nästa riksdag framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 20 januari 1943.

P. J. Näslund.

Eskil Albertsson.

Emil Petersson.

John Björck.
